

Slangenleer

Jean-Pierre Dumoulin

Het verhaal lag klaar, ik had het maar mee te nemen, als een paraplu die iemand heeft achtergelaten in de trein.

Ik zag ze lopen over het wandelpad, hij droeg zijn schoudertas in donker leer. Zijn moeder had een hoedje aan met een korte, zwarte voile. Twee, drie meter achter hen aan liep de vader, de echtgenoot, voorovergebogen vanaf zijn middel, alsof hij iets zocht op de grond.

Zijn schoenen glansden, ook al lag het pad vol vochtige bladeren en hondendrollen.

Hij, de zoon, had zijn arm geboden aan zijn moeder, met het oudmodische hoedje. Zij, de moeder, droeg haar make-up als een masker van Ensor: vurig rood, paarse en blauwe schaduwen, dons op de jukbeenderen dat poederwolken laat vermoeden, die neerddwarrelen op de lavabo en de spiegels van de badkamer.

Hij drukte met zijn rechterhand zijn tas tegen zijn heup, als een postbode die bijna klaar is met zijn ronde.

Het verhaal van Jacques Barremaeckers.

Zijn imitatie Rolex lag op het nachtkastje, naast het glas Evian. Om het kwartier hoorde hij het tweevoudig piepen. In zijn halfslaap, waarin de emoties rijzen en de geluiden gaan zweven, zwol dat gepiep in zijn oren aan, werd bijna oorverdovend en klonk soms als de klok in de grote zaal van Lloyds in Londen, die telkens slaat als er op deze wereld, op een der zeven zeeën, een schip vergaat. Met man en muis.

Slapeloos, kortademig, staarde hij naar de wandbekleding. Doorheen de dunne muren van het huis, vol valse plafonds en verouderd balatum met opkrullende randen, hoorde hij het bed van zijn ouders kraken. Hij sloot de ogen, maar meteen verschenen weer de verschrikkelijke beelden op het scherm van zijn geloken oogleden.

Halfnaakte en geheel naakte mannen op een bijna zinkend vlot, met bleke

spieren en verschrompelde geslachtsdelen door rossig haar omgroeid. Zwarte matrozen. Kleine jongens met wijdgesperde monden en tanden zo wit als wolken. Bloed op gezeselde ruggen en billen, weerloos.

Hij slikte en zocht vertwijfeld in het duister naar wat herkenbaar was, de kleine kleerkast, de kalender met de landschapsschilderijen uit de zeventiende eeuw. Zijn erectie deed hem pijn. Tweemaal had hij zich al afgerukt tot zijn hand er stijf van werd, maar terwijl de lakens en de harde matras nog kleverig waren, was zijn penis alweer hard geworden.

Er moet een geheim wapen bestaan, dacht hij, een spectaculaire deus ex machina die redding moet brengen.

Mijn hoop ende betrouwen zijt Gij, o God, mijn Heer. Red mij.

Jacques Barremaeckers woonde met zijn moeder en zijn vader in de Guido Gezellelaan. Het huis met de groene luiken. Nummer 47. Hij was ook in 1947 geboren. Toeval bestaat niet, dacht hij dan. Dit is een teken, ik kan niet anders dan hier blijven wonen.

Diep in de kelder, onder de betonnen vloer, woekeren mijn wortels.

Jacques was al meer dan 18 jaar verantwoordelijk voor de afdeling groenten en fruit in het warenhuis Delhaize. De kleine Delhaize aan de Maalsesteenweg, waar het nog gezellig winkelen was en waar het personeel in vriendschap met elkaar omging.

Als een meisje van de kassa hem riep door de microfoon (mijnheer Barremaeckers, verantwoordelijke groeten en fruit, kassa vijf alstublieft, kassa vijf) veegde hij zijn handen af (nooit aan zijn bordeauxrode schort, altijd aan de met eau de cologne doordrenkte zakdoek die hij speciaal daarvoor elke dag van huis naar zijn werk meebracht) en haastte zich, met een glimlach, naar de kassierster en de klant die hem opwachtte met een ongeprijsde meloen of een zak bloedrode tomaten.

Zelden moest hij terugkeren. Meestal wist hij de prijs zo uit het hoofd.

Terug bij zijn afdeling overschouwde hij dan de tentoongestelde waren. Hij was bijzonder ingenomen met de spiegels die achter de bakken met keur-tomaten, peterselie, kokosnoten, prei en selder, schuin naar boven waren opgesteld, zodat al dat fruit, al die veelkleurige groenten, in tweevoud aanwezig leken. De kleuren waren immers van groot belang: het rood van de radijzen, het zo zuiver mogelijke wit van bloemkolen, de overdaad aan oranje, het grasgroen der komkommers.

Zijn trots, zijn eigen troetelkind, was de afdeling met exotisch fruit. Bij de mango's, de kiwi's, de papaja's, de minuscule siertomaten, de arbuti en de

ananassen uit Nigeria, had hij eigenhandig geschreven bordjes geplaatst. Hij had een mooi geschrift, bijna kalligrafisch. Land van herkomst, smaakomschrijving (zoet, bitter, bitterzoet) en manier van bereiden stonden op de kaartjes vermeld. Op vrijdag en zaterdag bracht hij uitgelezen exemplaren van het uitheemse bijzondere fruit mee naar huis. Voor zijn moeder. Die had vroeger, in haar jeugd als dochter van een schoenmaker, vijfde kind in een rij van twaalf, geboren in de smalste straat van de St-Gillisparochie, nooit iets anders dan seizoenfruit gekregen. Peren in de herfst. Nu en dan een banaan. Sinaasappels met Sinterklaas. Jacques bracht nu al die vruchten uit India of Israël of Zuid-Amerika voor haar mee. Zijn vader knikte dan instemmend. Onze Jacques heeft altijd goed voor onze mama gezorgd, zei hij dan vaak.

In dat voorjaar was Jacques Barremaeckers getrouwd.

De zon was op zijn huwelijksdag abundant aanwezig, sierkersen hadden al gebloeid in februari.

Aan de Stedelijke Academie volgde hij sinds een jaar een avondcursus in tekenen, tweemaal in de week. Hij had de beste potloden gekocht, de duurste verf. Ernstig, maar vriendelijk, voerde hij de opdrachten uit die de leraar hem gaf, en op het plasticen kleed van de keukentafel, onder de houten luchter met de bebloemde lampenkappen, sloeg hij dan 's avonds zijn schetsboek open, als een jonge handelsreiziger die zijn catalogus toont aan de winkelierster en liet zijn moeder zijn vorderingen zien.

Begin maart zei de leraar: 'Volgende dinsdag zullen we tekenen naar levend model.' Een paar medeleerlingen, een bejaarde man met nicotinehands en een jonge, rossige schoenverkoper, hadden luidkeels commentaar geleverd. 'Eindelijk, eindelijk zullen we iets te zien krijgen, 't wordt tijd!'

Die dinsdagavond kwam Jacques Barremaeckers met een nieuw schetsboek naar de les. De leerlingen moesten allemaal in een halve cirkel gaan zitten. Toen kwam een vrouw in een badmantel het lokaal binnen. Ze ging op een klein podium staan en deed dan de mantel uit. Daarbij lachte ze Jacques toe. Hij sloeg zijn ogen neer, keek naar het korrelige witte blad, streek eventjes met zijn hand over zijn baardharen. De leraar gaf nadere instructies. Alleen het krassen van potloodpunten was hoorbaar.

De vrouw was groot en zwaar gebouwd, met plooiën in haar buik en licht doorhangende borsten. Minutenlang, met zijn randloze bril vooruitgeschoven op de punt van zijn neus, bestudeerde Jacques haar lichaam, mat de verhoudingen met zijn potlood en liet zijn duim heen en weer schieten langs de

gladde, geverfde stok. Het viel hem moeilijk zijn blik af te wenden van haar tepels. Ze had grote tepelhoven en hij zag hoe ze gezwollen waren, alsof onzichtbare handen haar hadden gestreeld.

Die avond toonde hij zijn schetsboek niet.

'Was het goed vanavond', vroeg zijn moeder.

'Wat?', zei Jacques.

'De les', zei zijn moeder.

'Het ging wel'.

'Wat heb je getekend?'

'Een stilleven. Het is nog niet af. Appels.'

'Dat moet je toch goed kunnen?'

Jacques knikte.

't Is voetbal vanavond, op televisie, mama', zei zijn vader.

'Laat je vader maar kijken, wij gaan nog wat lezen'.

Ze nam haar boek van Judith Krantz, maar bleef hem aankijken tot hij tenslotte zelf de *Knack* oppakte. Pas dan sloeg ze met een tevreden glimlach een bladzijde om. De onderzijde van haar gezicht werd beschenen door de waskaarsen, die rondreven in een glazen schaal op de keukentafel.

De week daarop nam het model een andere pose aan. De leraar raakte haar aan, hij duwde zacht tegen haar bovenarm, legde zijn handen in haar nek. Het was alsof hij haar kneedde. Ze had halflang en zeer donker haar. Ze wendde zich af en toonde haar rug en haar billen aan de leerlingen. Rubens, dacht Jacques. Hij bladerde vaak in kunstboeken in de stadsbibliotheek en was altijd geboeid door de mythologische schilderijen, de allegorische voorstellingen. Hercules, Adonis, Paris met de drie Gratiën. Tijdens de pauze sloeg het model haar kamerjas om de schouders en lachte hem toe. 'Ik heet Barremaeckers, Jacques Barremaeckers.'

Tot zijn eigen verrassing was hij op haar toegestapt. In de openhangende mantel, als tussen de slecht gesloten gordijnen van een theater voor de voorstelling, zag hij haar bleke huid.

'Maria Lescrauwaet', zei ze en stak hem een onverwacht stevige hand toe.

Het waren vooral haar billen die hem fascineerden. Steeds opnieuw schetste hij de voluptueuze rondingen, een reuzenperzik, met van die kultjes in het vlees, bovenaan, en een zachte, verkleurende scheiding tussen de twee helften.

Zijn zachtste potloden, nummer één en twee, Staedler, gebruikte hij. Met zijn vingers die hij eerst met speeksel had bevochtigd, veegde hij de lijnen uit, maakte ze nog vager, en hij stelde zich daarbij voor dat hij in werkelijkheid met diezelfde vingertoppen haar lauwe vel zou aanraken, zijn duim aarzelend aan haar heiligbeen, zijn handpalmen onbeholpen op haar overweldigend vlees.

Elke dinsdag en elke donderdag wachtte hij in de naar schoonmaakproducten ruikende gang, voor het klaslokaal. Tien minuten te vroeg. Correct gekleed, met de manchetten van zijn hemd ver uit de mouwen van zijn jas. Na drie weken ging hij met Maria koffie drinken in de Poeskaffee, in de Steenstraat. De asblonde kelner bracht hen de kopjes en groette Jacques vriendelijk. Maria vertelde hem dat ze welstellend was, dat ze pas een huis had geërfd van een suikertante uit Menen, dat ze daar nu helemaal alleen in woonde, met een kat die Tijger heette.

'Waarom poseer je naakt?'

'Omdat ik het graag doe. Ik vind dat ik gezien mag worden.'

Hij knikte, beaamde woordenloos.

Als ze lachte, klonk het diep, het geluid kwam uit die zachte buik die hij kende en geschetst had, het steeg omhoog uit die borstkas waarvan hij de vorm op tientallen bladen had willen weergeven.

Hij roerde zijn koffie om, de twee suikerklontjes moesten goed oplossen.

Dezelfde avond kwamen Willy en Zus op bezoek. Willy was de kozijn van mama. De enige zoon van haar broer, nonkel Leon, die veel te vroeg aan suikerziekte was gestorven. Als Leon moest wateren, en het spatte op zijn broek, dan zag je 's anderendaags de witte vlekken op zijn broekspijpen. Ze stonden er stijf van, vertelde mama.

Zus was de vrouw van Willy. Iedereen, ook Willy, noemde haar Zus, Jacques was zelfs haar echte voornaam vergeten.

Willy was nu met pensioen, maar vroeger was hij ambtenaar bij de Dienst der Posterijen. Nog altijd sprak hij over "de dienst". Het klonk alsof het om een belangrijke, misschien zelfs geheime organisatie ging, waarin Willy een gewichtige rol had vervuld, onmisbaar was geweest. Zus werkte nog altijd, als gerante van een parfumeriezaak in de Katelijnestraat. Ze rook naar lotions, bloemengeur, zelfs naar aftershave, ze gebruikte lippenstift, donkerrood als confituur van rozen.

'Hoe is het in de tekenklas?', vroeg Willy.

'Goed. Goed. Danke', zei Jacques, die zijn schetsboek vlug naar zijn slaap-

kamer wou brengen.

'Toon eens, toon eens, wat heb je daar getekend?', zei Zus. Hij was altijd in verwarring als ze hem aansprak. Er was iets in haar blik, in haar houding, dat hem ondanks de make-up en de vele sieraden, zeer mannelijk en dwingend leek. Het brak zijn weerstand. Met tegenzin overhandigde hij haar het tekenblok. Ze bekeek de laatste bladzijden en zei, triomfantelijk, bedrieglijk, 'Kijk eens, Willy, kijk eens wat Jacques daar allemaal mag tekenen!'

Vader bewoog niet. Hij hield *Het Laatste Nieuws* in zijn handen.

Moeder schoof dichterbij, legde haar gevlekte hand op Willy's schouder en keek met hem mee naar de bladen vol billen en benen, naar de brede, mooie kont en de erecte tepels van Maria Lescauwat.

'Maar Jacques toch!', zei ze. Ze verhief haar hand in de lucht, maar maakte het gebaar niet af, als iemand die maar een halve handtekening plaatst of een vork met een stuk vlees er aan geprikt gedachteloos naar zijn lippen brengt, zonder te bijten.

'Verdomme Jacques, verdomme, dat is nogal de moeite, die heeft nogal een kont', zei Willy.

Zus keek bestraffend, met een plots pruilmondje dat haar niet paste. 'Ik ken haar goed', zei Jacques, 'ik ga koffie met haar drinken in de Poeskaffee, regelmatig. Ze heeft een huis geërfd.'

Na de negende les, waarop Maria haar blauwe badmantel van haar schouders had laten glijden en zich dan door de leraar als een vleeskleurige pop in diverse poses had laten kneden, vroeg Jacques haar mee uit eten. Terwijl ze samen aan een Dame Blanche lepelden (de warme chocolade was niet echt, zei ze, het was opgewarmde saus uit een fles), zei Maria dat ze graag wou trouwen.

Jacques knikte, hij beaamde alles, het was voorbestemd, deze vrouw met haar monumentale, maar toch zachte vormen was hem toegewezen door een of andere hogere macht. Vaag dacht hij aan woorden als verlossing, genezing. Het gevoel van dankbaarheid was overweldigend en met tranen in zijn bruine ogen keek hij haar aan, greep haar losjes bij de pols en kuste haar. Zij duwde haar warme tong tussen zijn lippen die omringd door een donkerblonde snor en baard altijd een beetje week leken. Hij schrok, greep haar polsen steviger vast, maar trok zich niet terug.

Zo, boven de langzaam smeltende ijscoupes, beiden half opgericht en zij met haar zo bewonderde billen van haar stoel geheven, liet Jacques toe dat haar tong in hem binnendrong.

Ze zouden trouwen in mei.

Enkele weken vooraf liep Maria een grote schoenenzaak in het centrum binnen, met een lapje stof in de hand. Tien bij tien centimeter groot. De tekening van de stof leek op slangenhuid. Ze vroeg aan de verkoopster, een meisje op schoenen met plateuzolen, of die soms laarzen had, mannenlaarzen maat 41, met een dessin dat op het lapje stof leek, dat er bij paste. 'Het is voor een huwelijk', zei ze.

Intussen was Jacques in de weer, had hij postgevat voor zijn spiegelstand. Hij schikte de selders, de kroppen vochtige sla, hij schudde de walnoten met zijn vingers dooreen. Rote mandarijntjes en beurse peren werden met zorg verwijderd. Soms blonk hij met de mouwen van zijn versgewassen hemd een grote appel op.

Elke zaterdagmiddag, tijdens de wandeling met zijn moeder langs de Brugse Vesten, een familietraditie die jaren terugging, deed hij een verwoede poging om een gesprek over Maria te voeren. Zijn moeder hield de lippen stijf. Ze klemde zijn arm vast met onwaarschijnlijk sterke vingers, ze wees naar bloeiende planten en gerestaureerde huizen.

'We gaan in haar huis wonen', zei hij, 'in Christus Koning.'

'Het is niet zo ver van de Guido Gezellelaan.'

'Het is een mooi huis, met een vernieuwde badkamer, in groene faïence.'

'Er is een grote logeerkamer, aan de achterkant, met een venster dat uitgeeft op de koer.'

Stilte.

Ze hing aan zijn arm als een gehandicapte.

Op vrijdag 16 mei wisselden Maria Lescauwaet (gekleed met een onwaarschijnlijke hoed en een violette jurk die haar billen accentueerde als droeg zij een queue) en Jacques Barremaeckers (in halflange broek, met blote scheenbenen en kuiten, en cowboylaarzen in imitatieslangenleer) de huwelijksbeloften uit.

Zijn moeder, in een tailleur die wel een afdankertje leek uit de garderobe van de Engelse koningin, liet geen traan. Ze had aan Dokter Verispaille om valium gevraagd en twee blauwe tabletjes genomen, met een groot glas water.

Zijn vader leek tevreden, een aandachtig toeschouwer, iemand die hem vroeger had gekend, zou misschien zelfs denken: gelukkig. Enkele vrienden van Jacques hadden zich in de parochiekerk op de harde stoelen genesteld, onder hen ook de mooie kelner uit de Poeskaffee, de leraar van de Academie, de kassiersters en de onderdirecteur van Delhaize en de rossige

schoenverkoper.

Aan Maria's kant was er alleen een tante. Die had de hele tijd op haar kerkstoel heen en weer zitten schuiven, alsof ze leed aan zware jeukaanvallen. Toen Jacques en Marie zich van het altaar afkeerden en door de midden-gang liepen, stond de tante op en omhelsde Maria heftig. In een afwerende reflex dook Jacques in elkaar en toen zag hij de woeste blik in de ogen van zijn moeder. Het orgel, een klein scharminkelig instrument, maakte gorgelende geluiden en dan stroomden de noten van de bruidsmars de kerk binnen; de weg naar buiten lag bezaaid met bloemblaadjes en clichés.

Bij notaris Laverge, die woonde in een van de zeldzame herenhuizen dat nog niet tot een hotel was getransformeerd, hadden Jacques en Marie een huwelijkscontract getekend. De notaris, die in zijn boekenkasten en op de schoorsteenmantel een merkwaardige verzameling van aapjes had, - de drie aapjes van horen, zien en zwijgen - rammelde een tekst af, een monotone monoloog, doorweven met termen die uit een andere eeuw schenen te komen. Jacques plaatste een zwierige handtekening, als onder een schilderij.

De eerste nacht bleef Jacques lange tijd in de vernieuwde badkamer. De blinkende tegeltjes die de muren en de vloer bedekten, gaven zijn gezicht en zijn zachte lichaam een glans, als stond hij naakt in een etalage, beschonen door groene neonlampen. Hij poetste zijn tanden. Hij ontblootte weer zijn tanden, maar de grijns die hij zag was niet die van een roofdier.

Ik zag hem onlangs weer lopen, arm in arm met zijn moeder.

Ik hoorde de leraar van de Academie op een vroege ochtend, vol rook en verschaalde Duvels op de toeg van de Estaminet, vertellen dat Maria, je kent haar wel, dat stevige model, haar man met zijn kloten buitengesmeten had, niet zonder eerst zijn spaarboekje leeg te maken. Die onnozelaar had alles afgetekend bij de notaris. Hij had geen cent meer, geen rotte frank, zei de leraar, en hij woonde weer bij zijn mama. Het model woonde nu in Gent. Spijtig, zei de leraar, die gelukkig een ander model had gevonden, een jong meisje, een blondje. Er werd gelachen.

Jacques had de tekenklas niet willen opgeven. Hij bleef komen. Hij ging nu alleen naar de Poeskaffee, legde zijn grote handtas naast zich op de bank en liet zich bedienen door de blonde jongen.

Hockney, dacht hij. Dat is pas echte kunst. Hij had een nieuw kunstboek in de bibliotheek gevonden. ■